

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»:

Директори Институти фалсафа,
сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи
А. Баховаддинови Академияи
миллии илмҳои Тоҷикистон,
дотсент Назар М.А.
29 «марти» 2022 с.

ХУЛОСАИ

ШУЪБАИ СОТСИОЛОГИЯИ ИНСТИТУТИ ФАЛСАФА, СИЁСАТШИНОСӢ ВА ҲУҚУҚИ БА НОМИ А.БАҲОВАДДИНОВИ АКАДЕМИИ МИЛЛИИ ИЛМҲОИ ТОҶИКИСТОН

Диссертатсияи Шоев Нематҷон Султонович дар мавзуи “Масъалаи маргиналият ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон”, барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сотсиологӣ аз рӯи ихтисоси 22.00.04 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ дар шӯбаи сотсиология институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.М. Баҳоваддинови АМИТ иҷро карда шудааст.

Дар давраи омодасозии диссертатсия Шоев Нематҷон Султонович унвончӯи кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон маҳсуб меёбад. Айни замон ба ҳайси муаллими калони кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият менамояд.

Роҳбари илмӣ – Баҳромбеков Вафобек Амадбекович номзади илмҳои фалсафа, дотсенти кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мебошад.

Диссертатсияи Шоев Нематҷон Султонович дар маҷлиси васеи кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи ДМТ ва маҷлиси васеи Шурои олимони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон муҳокима гардида, барои ҳимоя тавсия шудааст.

Дар натиҷаи баррасӣ ва муҳокимаи диссертатсияи Шоев Нематҷон Султонович дар мавзуи “Масъалаи маргиналият ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон” хулосаи зерин қабул карда шуд.

Мубрамияти мавзӯи диссертатсияи Шоев Нематҷон Султонович дар он зоҳир мегардад, ки зухуроти маргиналият ҳамаи давру замон дар низомҳои иҷтимоии устувору ноустувор вучуд дошт ва вучуд дорад, зоро ҳар як шаҳс дар ҷамъият нақшу вазифаҳои зиёдеро иҷро мекунад ва вобаста ба ҳолатҳои гуногуни ҳаёту фаъолият ба зухуроти маргиналият дучор мегардад.

Дар илми сотсиология зери мафхуми “маргинал” одамон ва умумиятҳои иҷтимоиे фаҳмида мешаванд, ки нишонаҳои ин ё он гурӯҳи ба онҳо тааллукдоштаро аз даст додааст ва нишонаҳои гурӯҳи дигарро ҳанӯз аз худ накардааст ва ё тарзи рафтор ва низоми арзишҳояшон аз рафтор ва арзишҳои қабулшуда ва маъмули чомеа фарқ мекунанд. Дар давраи гузариш ва раванди дигаргуниҳои кулии чомеа аксарияти аҳолӣ дар байни зуҳуроти науу кухна дармемонанд, ба шароитҳои нави иҷтимоиу иқтисодии чомеа мутобиқ шуда наметавонанд ва ба маргинал табдил меёбанд.

Маргиналиятро ҳамчун зуҳуроти ҳаробсозандою манғӣ ва барои чомеа нодаркор арзёбӣ намудан хато аст. Агар аз як тараф, раванди маргиналият, ки дар натиҷа фардҳои иҷтимоӣ мақом ва сатҳи зиндагиашонро аз даст медиҳанд, ба соҳтори иҷтимоии анъанавии ҷамъият ҳатарнок ва ҳаробсозанда бошад, аммо аз ҷониби дигар бо сабаби нерӯи созанда, эҷодкорона ва захирай ташаккулёбии муносибатҳои нави иҷтимоӣ доштанаш амали рӯзмарави ҷамъиятро таъмин менамояд. Маргиналиятро сарчашмаи ба таври нав назар намудан ба воқеияти иҷтимоӣ, шакли ғайримаъмулии эҷодкорию нашоварӣ номидан мумкин аст.

Дар Тоҷикистони мусир низ дигаргуниҳои иҷтимоиу иқтисодӣ ва сиёсӣ босуръат идома дорад, раванди ҷойивазнамоии амудии шаҳрвандон, муҳочират, шаҳришавӣ, тағйирёбии меъёрҳо ва арзишҳои иҷтимоӣ, омехташавии ҳуввиятҳои зиёди иҷтимоӣ аз ҷумлаи ҳодисаҳое ба ҳисоб мераванд, ки дар навбати худ ба пайдоиши як қатор раванду зуҳуроти иҷтимоӣ, аз ҷумла маргиналшавии аҳолӣ боис мегарданд.

Маргиналият зуҳуроти табиӣ аст, аммо зиёд шудани намояндагонаш ва ба меросӣ табдил ёфтани арзишҳои он барои чомеа ҳатар дорад, зоро гурӯҳҳои маргиналий тартибот ва арзишҳои иҷтимоӣ-иқтисодии чомеаро намепазиранд. Аксарияти намояндагони гурӯҳҳои маргиналий сафи гурӯҳҳои ҷинояткор, бе қасбу ихтисос, камбизоат, бекор ва амсоли инро пурра менамоянд.

Шиддат гирифтани раванди маргиналшавӣ дар Тоҷикистони мусир зарурати ҳамаҷониба таҳқиқ гардидани зуҳуроти маргиналият, сабабҳои пайдоиш, оқибатҳои мусбию манғӣ ва роҳҳои ҳалли онро ба миён овардааст. То ба ҳол аз тарафи олимони тоҷик дар бораи ин зуҳуроти иҷтимоӣ ягон тадқиқоти васеи илми фарогир гузаронида нашудааст. Аз ин рӯ, омӯзиши масаъалаи маргиналият аҳамияти қалони илмӣ-таъриҳӣ ва иҷтимоӣ дорад.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки мавод, хулосаҳо ва тавсияҳои рисолаи номзадиро ҳангоми кор карда баромадани сиёсати иҷтимоии давлатӣ оид ба ҳалли масъалаҳои

иҷтимоии ҷомеа, муайян намудани гурӯҳҳои маргиналий дар Тоҷикистон, пешгирии маргиналшавии аҳолӣ, танзими масъалаҳои иҷтимоии муҳоҷирони меҳнатӣ, ҳифзи иҷтимоии шаҳсони маргинал ва таҳқиқи минбаъдаи зуҳуроти маргиналият истифода бурдан имконпазир мебошад. Омӯзиши маводи диссертатсия барои муайян, баҳогузорӣ ва пешбинӣ кардани раванди минбаъдаи падидай маргиналият ва шаклҳои зоҳиршавии он, инчунин пешгирии таъсири манғии маргиналият ва самаранок истифода кардани ҷиҳатҳои мусбии ин падидай иҷтимоӣ манғиатовар мебошад. Инчунин муҳаққиқон ҳангоми гузаронидани тадқиқотҳои сотсиологӣ, навиштани рисолаҳои номзадӣ, магистрӣ ва дипломии ба ин масъала даҳлошта аз натиҷаҳои ин рисолаи диссертационӣ истифода бурда метавонанд.

Саҳми шаҳсии муаллиф бо сатҳи навғонии илмии диссертационӣ, нуктаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ, маърӯзаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалий, инчунин дар иштирок ва гузаронидани тадқиқотҳои сотсиологӣ тасдиқ карда мешаванд. Муаллиф тайи фаъолияти чандсолаи илмии худ дар омӯзиши мавзӯъ доираи васеи адабиёти илмӣ, корҳои илмӣ-тадқиқотии олимону донишмандони ватанию ҳориҷӣ, ҳисботҳои соҳторҳои давлатӣ, маводи матбуоти даврӣ, захираҳои интернетӣ ва дигар сарчашмаҳои иттилоотиро доир ба арзишҳои маориф ва стратегияи ҳаётии ҷавонон таҳлилу баррасӣ карда, асосҳои назариявию методологӣ ва хуносаву натиҷагириҳои кори таҳкикотии мазкурро мустақилона ичро намудааст. Муҳаққиқ шаҳсан дар тадқиқотҳои сотсиологӣ иштирок намуда, аз натиҷаҳои бадастомадаи ин тадқиқотҳо дар навиштани диссертатсияи номзадии худ самаранок истифода бурдааст. Муаллиф дар ҳамаи марҳилаҳои таҳқиқот бевосита иштирок намуда, натиҷаҳои пажуҳиши худро дар шакли мақолаи илмӣ чоп намудааст ва дар конференсияҳои илмию назариявӣ маърӯза кардааст.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмии муаллиф инъикос гардидаанд, ки онҳо бевосита ба мавзӯи таҳқиқоти диссертационӣ баҳшида шудаанд ва натиҷаҳои таҳқиқоти муаллифро дар бар мегиранд. Муаллиф вобаста ба мавзӯи таҳқиқшуда б мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандай Комиссияи Олии Аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи Олии Аттестационии Федератсияи Россия чоп намудааст.

Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандай чоп шудаанд:

1. Шоев Н.С. Асосҳои назарияви-методологии омӯзиши масъалаи маргиналият [Матн] / Н.С. Шоев // Паёми Донишгоҳи Миллии

Тоҷикистон. Бахши илмҳои психология ва сотсиология. – Душанбе. – 2019. – №4. – С. 182-187.

2. Шоев Н.С. Назария ва методологияи омӯзиши масъалаи маргиналият ҳамчун зуҳуроти иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосир [Матн] / Н.С. Шоев // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои психология ва сотсиология. – Душанбе. – 2019. – №4. – С. 145-150.
3. Шоев Н.С. Маргиналият ҳамчун ҳусусият ва нишондиҳандай ҷомеаи тағйирёбандай муосир [Матн] / Н.С. Шоев // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – Душанбе. – 2021. – №4. – С. 181-189.
4. Шоев Н.С. Омилҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ, ҳуқуқӣ ва фарҳангии пайдоиш ва паҳншавии зуҳуроти маргиналият дар ҷомеаи муосир [Матн] / Н.С. Шоев, В.А. Баҳромбеков // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – Душанбе. – 2021. – №1. – С. 103-109.

Объект ва предмети таҳқиқот ба таври дуруст муайян гардидаанд. Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот дар сатҳи зарурӣ иҷро шуда, дорои навғониҳо буда, натиҷаҳои хулосаҳои бадастомода асоснок мебошанд. Муаллиф ҳангоми навиштани диссертатсия донишҳои амиқи таҳассусӣ, маҳорати истифодаи методҳои муосири таҳдилнамоӣ, қобилияти баланди мустақилона гузаронидани тадқиқоти илмиро нишон додааст. Диссертатсия бо дараҷаи баланди методологӣ ва амалии таҳдили ҳусусиятҳои маргиналият дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон фарқ менамояд ва кори илмию таҳқиқотии мустақилона анҷомёфта мебошад.

Эътиомнокии натиҷаҳои бадастомода ва хулосаҳои муаллиф ба воситаи илмияти диссертатсия, методология ва методҳои истифодашуда, адабиёти илмии истифодашуда асоснок карда мешавад. Ҳамаи пешниҳод ва нуктаҳои илмӣ, хулоса ва тавсияҳо асоснок буда, аз ҷиҳати назариявию амалӣ тасдиқ шудаанд ва аҳамияти илмӣ доранд. Мазмуну мундариҷаи диссертатсия ба талаботи муқарраргардида ҷавобгӯ мебошад. Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашрнамудаи муаллиф муҳтавои асосии диссертатсияро пурра ифода менамоянд.

Мавзуъ, ихтисоси илмии интихобшуда, мазмуну мундариҷаи диссертатсия ва мақолаҳои чопнамудаи довталаби дарёftи дараҷаи илмӣ ба шиносномаи ихтисоси Шӯрои диссертационии 6D КОА-005 – 6D050100 Сотсиология барои дарёftи дараҷаи илмии номзади илмҳои сотсиологӣ аз рӯи ихтисоси 22.00.04 – Соҳтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ мувофиқат менамояд. Диссертатсия аз рӯи

натицаҳои назариявӣ, хулосаҳои илмӣ, тавсияҳои амалӣ ва сатҳу сифати таҳияи худ ба талаботи муқаррарнамудани Комиссияи олии аттестацонии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст.

Ҳамин тариқ, диссертасияи Шоев Неъматҷон Султоновиҷ дар мавзуи “Масъалаи маргиналият ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон” тадқиқоти илмии анҷомёфта буда, барои дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои сотсиологӣ аз рӯи ихтисоси 22.00.04 – Соҳтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ барои ҳимоя дар Шӯрои диссертационии 6D.КОА-005 тавсия мегардад.

Хулосаи мазкур дар маҷлиси васеи шуъбаи сотсиологияи Институти фалсафа, сиёsatшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон аз 25-уми марта соли 2022 қабул гардидааст. Дар маҷлиси шуъба 8 нафар иштирок намуданд. Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарафдор” – 8 нафар, “муқобил” – нест, “бетараф” – нест. Суратмаҷлиси №4, аз 25-уми марта соли 2022.

Раиси маҷлис: мудири шуъбаи сотсиологияи
Институти фалсафа, сиёsatшиносӣ ва ҳуқуқи
ба номи А. Баҳоваддинови Академияи
миллии илмҳои Тоҷикистон, доктори
ilmҳои сотсиологӣ, профессор

Шоисматуллоев Ш.

Котиби маҷлис: номзади илмҳои фалсафа

Насурова Б.А.

Имзои Шоисматуллоев Ш. ва Насурова Б.А.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори Шуъбаи кадрҳои Институти
фалсафа, сиёsatшиносӣ ва ҳуқуқи ба
номи А. Баҳоваддинови Академияи
миллии илмҳои Тоҷикистон

Шозедов Х.Н.

